

Kvartersvandring

Vad roligt att du vill upptäcka våra fina kvarter på Kungsholmen! Från funkis i Fredhäll till topmodernt vid Hantverkargatan. Ta med en vän och gå på upptäcktsfärd genom flera årtionden och olika arkitektoniska stilar.

Stockholms Kooperativa
BOSTADSFÖRENING

Bergsfallet

Bergsgatan 61
Olof Gjödings gata 4

Byggnadsår: 1928 (ombyggnadsår 1989–90)

Arkitekt: Edvin Engström med Sven Erik Lundqvist

Arkitektur: Fem våningar högt hus med rödslammade fasader och fönster med gråputsade omfattningar.

Antal lägenheter: 37

Lägenhetsstorlekar: 21 st 1 r.o.k., 13 st 2 r.o.k., 2 st 3 r.o.k. och 1 st 4 r.o.k.

Intill Kronobergsparkens södra del ligger kvarteret Bergsfallet som började byggas år 1928. Namnet Bergsfallet kommer från Kronoberget som förr var mycket mer framträdande än vad det är idag. Innan området bebyggdes fanns här kala berg mot Kungsholmens läroverk.

Bergsfallet är precis som många andra av SKBs kvarter ritat av Edvin Engström. Han har bland annat ritat Mälarpirater och Kartagos Backe, som också ligger här på Kungsholmen. Andra exempel är Bälgen, Ässjan och Glöden i Vasastan och Ryssjan på Södermalm. Engström tog examen som arkitekt 1920. Under sitt yrkesliv fram till sin pension 1959, ritade han framför allt småhus, villor och hyreshus, men också många flerfamiljshus och 30-talets smalhus. I Södra Ängby i Bromma är han upphovsman till en stor majoritet av villorna, likaså i Stora Mossen. Till hjälp med Bergsfallet hade Engström arkitekt Sven Erik Lundqvist som bland annat tagit fram de nödbostäder som byggdes i Stadshagen 1917 samt liknande områden i Norrköping och Nyköping.

Kartagos backe

Olof Gjödings gata 1–11

Byggnadsår: 1933 (ombyggnadsår 1993)

Arkitekt: Edvin Engström

Arkitektur: U-formad tegelbyggnad i funktionalistisk stil med långa balkonger som går runt hörnen.

Antal lägenheter: 94

Lägenhetsstorlekar: 48 st 1 r.o.k., 40 st 2 r.o.k., 3 st 3 r.o.k. och 3 st 4 r.o.k.

När Kartagos Backe skulle byggas var tanken att huset skulle stå på ett betongfundament direkt från Hantverkargatan. Man valde sedan att i stället göra bergsterrasserna synliga och plantera grönska där, för att bevara intrycket av Kungsholmens berg.

Kvarterets namn kommer från krogen Kartago som låg vid den branta backen på Hantverkargatan. Namnet Kartago, i sin tur, kommer från den forntida handelsstaden på Afrikas norra kust. Bredvid Kartagos Backe låg Kungsholmens nya brandstation och en del brandmän blev medlemmar och flyttade in. Fram till 1991 hade SKB sina kontorslokaler i kvarteret Kartagos Backe.

Basaren

Hantverkargatan 69–71
Baltzar von Platens gata 12 A–D

Byggnadsår: 2016–18

Arkitekt: Wingårdh Arkitektkontor AB

Arkitektur: Byggnad i varierande höjder och olika volymer med balkong till varje lägenhet. Fasaden är klädd i ljust tegel och har stora fönster som ger ljusa lägenheter.

Antal lägenheter: 44

Lägenhetsstorlekar: 10 st 1 r.o.k., 6 st 2 r.o.k., 6 st 3 r.o.k., 18 st 4 r.o.k. och 4 st 5 r.o.k.

SKB köpte fastigheten som idag är Basaren av Familjebostäder 1988. Tanken var att här samla SKBs kontor och verkstäder som då låg utspridda på fem olika platser. Strax efter detta fick SKB en markanvisning i Lillsjönäs i Abrahamsberg i Bromma. Här behövdes en byggnad som bullervall mellan bostäderna och den kraftigt trafikerade Drottningholmsvägen och SKB valde att flytta all verksamhet dit i stället. I och med det beslutet fick den befintliga fastigheten stå kvar oförändrad. 1994 moderniserades byggnaden men trots det hade fastigheten så stora brister att det senare beslutades att helt riva den och bygga en ny fastighet från grunden.

Lite kuriosita: I samband med rivningen 2016 upptäcktes ett konstverk av glasmosaik bakom en vägg. Placeringen visar att det suttit bakom fiskdisken i husets första livsmedelsbutik. Konstverket restaurerades och pryder numera en av väggarna på entréplan i det nya bostads- huset. Basaren nominerades till Årets Stockholmsbyggnad 2019. Juryns motivering löd: *”Byggnaden är en solitär i stenstaden som tar plats utan att skrika. En modern men ändå tidlös arkitektur som känns egensinnig samtidigt som den är anpassad till platsen. Omsorgsfullt utförd i alla skalor från alla håll.”*

Göken

Baltzar von Platens gata 9–15

Byggnadsår: 1930 (ombyggnadsår 1988–89)

Arkitekt: Edvin Engström

Arkitektur: Fem till sex våningar höga byggnader med ljusputsade enkla fasader. Gavlar med trappstegsformade muravslutningar och symmetriskt placerade balkonger.

Antal lägenheter: 140

Lägenhetsstorlekar: 96 st 1 r.o.k., 31 st 2 r.o.k., 11 st 3 r.o.k., 1 st 4 r.o.k. och 1 st 5 r.o.k.

Kvarteret Gökens namn är ett av Kungsholmens äldsta kvarterensnamn, det finns med på en karta från 1733. Som namnet antyder hade stadsdelen en betydligt mer lantlig karaktär då. Marken som Göken byggdes på var tidigare Kronans. Staten behövde marken för att kunna planera för trafik på Hantverkargatan och Norr Mälärstrand samt för att ge plats åt bostäder. Det tog dock många år av svåra förhandlingar innan Kronan släppte marken. →

Huset byggdes 1930 och Edvin Engström som ritat även detta SKB-hus anammade här det nya arkitekturideal som visades upp på Stockholmsutställningen samma år. Göken var den första SKB-fastigheten att få sopnedkast och några enrummare fick sovalkov, en idé som importerades från kontinenten. Lägg märke till den vackra SKB-grinden i funkisstil.

Päronträdet

Pilgatan 9

Byggnadsår: 1932 (ombyggnadsår 1987–88)
Arkitekt: Ernst Spolén
Arkitektur: Sex våningar hög fastighet som avslutas med en indragen vindsvåning omgiven av en balkong längs hela huset. Hörnparti med utbyggt burspråk.
Antal lägenheter: 29
Lägenhetsstorlekar: 3 st 1 r.o.k., 10 st 2 r.o.k., 10 st 3 r.o.k., 2 st 4 r.o.k. och 4 st 5 r.o.k.

Kvarteret Päronträdet är inte byggt av SKB, utan förvärvades av föreningen 1982. Fastigheten är byggd 1932 och byggdes om av SKB 1987–88. Till skillnad från SKBs egenproducerade fastigheter från 30-talet hade Päronträdet redan från början flera större lägenheter med tre och fem rum och kök. Vid ombyggnationen i slutet av 80-talet fick fastigheten fler större lägenheter.

Kvartersnamnet Päronträdet är precis som Göken ett av Kungsholmens äldsta. Huset är ritat av Ernst Spolén (1880–1974) som var arkitekt, möbelformgivare, akvarellmålare och författare. Spolén arbetade bland annat under Ragnar Östberg med planeringen av Stockholms stadshus 1911–1923. Här formgav han även möblerna som finns i Gyllene Salen och Salen Tre kronor.

Signallyktan

Wennerbergsgatan 3–7

Byggnadsår: 1943–44 (ombyggnadsår 1996)
Arkitekt: Edvin Engström
Arkitektur: Ett hus i grågult tegel med en solid stadsmässig karaktär, sex våningar högt men mot gården sju våningar. Balkong till de flesta lägenheter.
Antal lägenheter: 78
Lägenhetsstorlekar: 6 st 1 r.o.k., 60 st 2 r.o.k. och 12 st 3 r.o.k.

Kvarteret Signallyktan ligger bakom tidningshusen i Marieberg och namnet minner om det militära. Fram till 1950-talet höll Fälttelegrafkåren, och senare Signalskolan och Radarskolan, till i området. Signallyktan är Stockholms första smalhus. De byggdes för att åstadkomma bättre och ljusare lägenheter, så kallade genomgångslägenheter. Själva bygget startade mitt under andra världskriget. Tomten köpte SKB 1943 och huset stod klart 1944.

Solsången

Hedbornsstigen 1
 Stagneliusvägen 25–29

Byggnadsår: 1937–38 (ombyggnadsår 1995)
Arkitekt: Edvin Engström
Arkitektur: Tre punkthus i funkisstil, sju våningar höga. Karaktär av hus i park likt många andra byggnader i Fredhäll.
Antal lägenheter: 128
Lägenhetsstorlekar: 92 st 1 r.o.k. och 36 st 2 r.o.k.

I Fredhäll byggde SKB tre kvarter; Träslottet, Mälarpirater och Solsången. De ritades av Edvin Engström i den vid tiden nya funkisstilens anda som präglar Fredhälls bebyggelse. De tre punkthusen i Solsången har centrala trapphus som inte når fasaden. Detta gjordes möjligt i den lokala byggnadsordningen för Stockholm från 1934 som medgav att trapphus i undantagsfall kunde belysas med endast elljus. (Jmf med Träslottet nedan.)

Precis som ett fyrtiotal andra kvarter i Fredhäll och Kristineberg som byggdes under samma period, fick kvarteret sitt namn efter ett svenskt litterärt verk. Dikten Sång till solen, som skrevs av Esaias Tegnér runt 1813.

Solsången var tillsammans med Mälarpirater och två kvarter på Södermalm först med att få kylskåp, detta efter att boende lämnat in förslag till föreningen. De hushåll som nu hade kylskåp fick en hyreshöjning motsvarande föreningens självkostnadspris.

Träslottet

Runiusgatan 2–16
 Rålambsvägen 36

Byggnadsår: 1931–32 (ombyggnadsår 1986–87)
Arkitekt: Edvin Engström
Arkitektur: Fem våningar högt hus inklusive inredd vindsvåning. En del av lägenheterna har balkong.
Antal lägenheter: 145
Lägenhetsstorlekar: 102 st 1 r.o.k., 32 st 2 r.o.k., 2 st 3 r.o.k. och 9 st 4 r.o.k.

Kvarteret Träslottet ligger intill Fredhällsparken. Precis som andra kvarter i området är kvartersnamnet från ett verk i den svenska litteraturen; Peter Nissers roman Träslottet.

Träslottet är ett långt hus som klättrar ner för Runiusgatans backe, med små förskjutningar in mellan blocken. Från dagsljusbelysta trapphus – sådana krävdes av brandsäkerhetsskäl när det byggdes (jmf med Solsången ovan) – nås lägenheter som är enkelsidiga och vetter antingen åt öster eller väster. Av denna anledning är huset inte placerat exakt i nord-sydlig riktning, utan så att solbytet sker klockan halv två, vilket var ”mera rättvist”.

Mälarpirater

Orvar Odds väg 1–7
Snoilskylvägen 2–8

Byggnadsår: 1935–36 (ombyggnadsår 1991–92)
Arkitekt: Edvin Engström
Arkitektur: Två fyravåningshus i funkisstil, långa balkonger med rundade hörn, fyrdelade fönster och enkla portomfattningar.
Antal lägenheter: 141
Lägenhetsstorlekar: 112 st 1 r.o.k., 27 st 2 r.o.k. och 2 st 3 r.o.k.

Kvarteret Mälarpirater är det mest utpräglade ”funkishuset” av SKBs hus i Fredhäll. Långa balkonger med rundade hörn, fönsterband med fyrdelade fönster, enkla portomfattningar och en pelare som bär ett av husets hörn, visar att arkitekten lärt sig och kunnat använda den vid tiden nya arkitekturens grammatik.

Fredhäll, som vi idag tycker ligger centralt, låg i utkanten av staden när det bebyggdes. SKB oroade sig för att medlemmarna inte skulle vara beredda att flytta så långt ut. Det blev dock inga problem utan bostäderna blev snabbt populära, speciellt bland yngre arbetare och lägre tjänstemän. Lägenheterna i kvarteret är små, så det var främst mindre hushåll med relativt få barn som flyttade in. Många av dem som flyttade in då bodde kvar länge, även när barnen flyttat hemifrån.

Välmågan

Lustgårdsgatan 8, 12
Warfvings väg 11–13

Byggnadsår: 2009–10
Arkitekt: Nyréns Arkitektkontor AB
Arkitektur: Kvarteret har en inre grön gård, som förbinds med gränderna via portik. Fastigheten trappas i höjd så att den följer markens naturliga sluttning. Den översta våningen är indragen.
Antal lägenheter: 103
Lägenhetsstorlekar: 38 st 2 r.o.k., 38 st 3 r.o.k., 23 st 4 r.o.k., 3 st 5 r.o.k. och 1 st 6 r.o.k.

Kvarteret Välmågan har fått sitt namn från de koloniområden som tidigare fanns i området (Paradiset, Eden, Lustgården, med flera). Dessa kom sedan att utvidgas till ett slags mer generella ”lyckonamn” som kvartersnamn; Leendet, Jublet, Lusten, Hänryckningen. Välmågan skulle först heta Lustgården och den vackra bronsskulpturen ”Paradiset” på kvarterets innergård knyter an till detta första kvartersnamn. Paradiset återges som ett stort träd, under vilket en kvinna och en man hjälper ett litet barn att ta sina första stapplande steg i livet.

Alla lägenheter i fastigheten har antingen balkong, veranda, takterrass eller egen uteplats. Lägenheternas planlösning ger ett öppet samband mellan kök, matplats och vardagsrum. Nästan alla lägenheter har burspråk eller fönstersättning vid balkong, som ger en burspråksverkan.

Tegelprämen

Kungsholms Strand 113–119
Ångströmögatan 1–7
Inedalsgatan 24

Byggnadsår: 1996–97
Arkitekt: Åsberg & Wångstedt Arkitekter AB
Arkitektur: Två u-formade hus och fyra punkthus grupperade kring en gemensam gård, 7–8 våningar. Slätputsade fasader med en rusticerad sockelväning.
Antal lägenheter: 120
Lägenhetsstorlekar: 10 st 1 r.o.k., 36 st 2 r.o.k., 50 st 3 r.o.k., 20 st 4 r.o.k. och 4 st 5 r.o.k.

Tegelprämen är en del i den stora bostadsutbyggnaden i S:t Eriks sjukhusområde och ligger mellan Kungsholms Strand i norr och S:t Eriks Gymnasium i söder. Från 1600-talet fram till början av 1900-talet fanns det två tegelbruk i området, vilket gett inspiration till kvartersnamnet.

Under odlingssäsongen förvandlas kvarterets innergård till ett grönt trädgårdsrum med murar mellan husen som avgränsar gårdsrummet. Flikbladiga träd och perenna rabatter bildar en mjuk, böljande form, som omgärdar en gräsyta och gångväg med natursten.

Segelbåten

Inedalsgatan 10–14, 16 A–B
Grubbens gata 12

Byggnadsår: 1919–21 (ombyggnadsår 1975–77)
Arkitekt: Gustaf Larson
Arkitektur: Fyra våningar högt med fasader av brunslammat tegel, rundade portaler med kalkstensomfattningar som leder genom huset till trädgården. Detaljer som frontoner, burspråk, putsade hörnkedjor och en omsorgsfullt formad takfot.
Antal lägenheter: 48
Lägenhetsstorlekar: 9 st 1 r.o.k., 6 st 2 r.o.k., 24 st 3 r.o.k. och 9 st 4 r.o.k.

Segelbåten är SKBs första kvarter på Kungsholmen och ett av föreningens äldsta. Man tror att Klara sjö givit inspiration till kvartersnamnet. När Segelbåten skulle byggas var Kungsholmen uppdelat i två zoner, en inre som tillät högre exploatering, och en yttre som krävde en lägre och glesare bebyggelse. Segelbåten låg i den yttre zonen och fick därför bli fyra våningar högt.

Från början hade kvarteret ett hundratal bostäder och totalt 167 eldstäder. De flesta lägenheterna var på ett rum och kök, som var vad arbetarfamiljer normalt hade råd med. Vid ombyggnationen i mitten på 70-talet halverades antalet bostäder och många av de små lägenheterna slogs ihop till större, merparten till minst tre rum och kök. Men mycket av det ursprungliga finns kvar, som trägolv och rejäl takhöjd.

